

Dergi seçimi ve gönderim süreci

Journal selection and submission process

Cemil Aktan, Ömer Faruk Çelik

Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği, Antalya

Bu derleme, bilimsel çalışmalarda doğru dergi seçimi ve makale gönderim sürecine dair temel kavramları, süreçleri ve dikkat edilmesi gereken noktaları kapsamlı şekilde ele almaktadır. Doğru dergiyi seçmek, yayın için olduğu kadar akademik görünürlük ve bilimsel etki açısından da çok önemlidir. Etki faktörü, açık erişim politikaları, yayın zaman çizelgeleri ve hakem değerlendirme sistemleri gibi faktörler bu kararda önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, araştırmacıların yağmacı veya şaibeli dergilerden korunması için alınması gereken önlemler de tartışılmıştır ve çeşitli kuruluşların rehberliği vurgulanmıştır. Gelişen teknolojiyle birlikte yapay zekâ destekli dergi eşleştirme araçlarının yaygınlaşması, araştırmacılara dergi seçimi konusunda zaman kazandırmakta ve daha isabetli tercihler yapılmasını sağlamaktadır. Makale gönderim süreci, hazırlık, ön değerlendirme, hakem incelemesi, revizyon ve yayın kararını içeren çok aşamalı bir yapıya sahiptir. Bu süreç, sabır, planlama ve dikkat gerektirir. Son olarak, inceleme, dijitalleşmenin bilimsel yayıncılığın yapısını ve geleceğini nasıl dönüştürdüğünü, açık erişim ve büyük veri gibi kavramları nasıl ortaya çıkardığını vurgulamaktadır.

Anahtar sözcükler: dergi seçimi; etki faktörü; açık erişim; hakemlik sistem; yağmacı dergiler; makale gönderimi

This review comprehensively examines the key concepts, processes, and critical points related to journal selection and manuscript submission in the context of scientific research. Choosing the right journal is crucial not only for publication but also for academic visibility and scientific impact. Factors such as impact factor, open access policies, publication timelines, and peer review systems play a significant role in this decision. The review also highlights strategies to avoid predatory or suspicious journals, emphasising guidelines provided by reputable organisations. With the advancement of technology, the widespread use of artificial intelligence powered journal selection tools enables researchers to make quicker and more accurate decisions. The manuscript submission process involves multiple stages, including preparation, initial editorial review, peer review, revision, and final publication decision. This process demands patience, strategic planning, and attention to detail. Finally, the review highlights how digitalization is transforming the structure and future of scientific publishing, introducing concepts such as open access and big data.

Key words: journal selection; impact factor; open access; peer review system; predatory journals; manuscript submission

Bilimsel yayıncılık, araştırma sürecinin önemli bir parçasıdır ve bulguların dünyaya duyurulması için temel araçtır. Bilimsel çalışmaları yayınlamak, yalnızca akademik dünyada bir araştırmacının kariyerinin ilerlemesi açısından değil, aynı zamanda bilimsel bilginin gelişimi için de büyük bir öneme sahiptir. Bu sürecin en kritik aşamalarından biri, doğru derginin seçilmesi ve çalışmanın dergiye gönderilmesidir. Dünya çapında bilimsel dergilerin sayısı her geçen yıl artmaktadır. Özellikle dijitalleşme ve internetin etkisiyle, erişim kolaylığı sağlanarak dergilerin sayısında ciddi bir artış gözlem-

lenmiştir. Bu derleme bilimsel çalışmalarda dergi seçimi ve gönderim sürecini ele almayı ve çalışmanın kabulü sürecinde etkili olan faktörlere değinmeyi amaçlamıştır.

DERGİ SEÇİMİNİN ÖNEMİ, DERGİLER HAKKINDA BİLGİLER VE ERIŞİM SEÇENEKLERİ

Dergi seçimi, bilimsel yayının etkisini doğrudan etkileyen bir faktördür. Doğru derginin seçilmesi, hem araştırmacının çalışmalarının daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlar hem de araştırmanın bilimsel camiadaki etkisini artırabilir. Dergi seçimi, araştırmanın konusuna, hedef

kitlesine, derginin etki faktörüne ve yayının hızına göre yapılmalıdır. Dergi seçimi sırasında, çalışmanın konusyla derginin kapsamı uyumlu olmalıdır. Bir makalenin yanlış bir dergiye gönderilmesi hem doğrudan reddedilme olasılığını arttırabilir hem de kabul edilse dahi hedeflenen akademik kitleye ulaşmasını engelleyerek yazının etkisini azaltabilir.

Öncelikle mevcut veri tabanları hakkında bilgi sahibi olmak dergi seçiminde yol gösterici olacaktır.

Günümüzde Scopus ve Web of Science (WoS) gibi indeksleme veri tabanları, dünya genelindeki bilimsel dergileri takip eden ve değerlendiren en önemli platformlardır. Scopus veri tabanında, 45.000'den fazla dergi bulunurken WoS ise, daha seçici bir yaklaşım sunarak 30.000'den fazla dergiyi içerir.^[1,2] Bu nedenle WoS, genellikle daha yüksek kaliteli ve etki faktörü yüksek dergileri içerir. Bunlar dışında da yerel veri tabanları mevcuttur. Örneğin Türkiye'deki yerel bilimsel dergilerin takibi ve indekslenmesi için kullanılan en yaygın veri tabanı TR Dizin'dir. Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) tarafından yönetilen TR Dizin, Türkçe ve İngilizce dillerinde yayımlanan bilimsel dergileri kapsamaktadır.

Dergilerin Etki Faktörü (Impact Factor) ve Sınıflandırılması

Etki faktörü, bir derginin bilimsel literatüre yaptığı katkının nicel olarak değerlendirilmesini sağlayan önemli bir ölçüttür. Bu gösterge, bir derginin alanındaki akademik etki düzeyini ve prestijini yansıtır. Etki faktörü, temel olarak iki unsura dayanır; yayınladığı makale sayısı (payda) ve bu makalelere aldığı atıf sayısıdır (pay). Pay, cari yılda, söz konusu dergide yayımlanan makalelere yapılan toplam atıf sayısını ifade eder. Bu atıflar, önceki iki yıl içinde yayımlanan makalelere yapılmalıdır. Payda ise yine aynı iki yıllık dönemde dergide yayımlanmış kaynak makale sayısını gösterir (örneğin araştırma makaleleri ve derlemeler; editöryal yazılar veya mektuplar genellikle dâhil edilmez). Etki faktörü bu iki değerin birbirine oranlanmasıyla hesaplanır. Sonuç olarak elde edilen değer, bir derginin yayımladığı çalışmaların ne ölçüde başka araştırmalar tarafından referans alındığını ve bu yolla bilime katkısını gösterir. Yüksek etki faktörüne sahip dergiler, genellikle alanında saygın kabul edilir ve daha geniş bir akademik etkiye sahiptir. Dergiler etki faktörlerine göre sıralanırlar ve çeyreklik dilimler (*quartile*) hâlinde dört sınıfta gruplandırılırlar.^[3,4]

Q1 (Çeyrek 1): Bu dergiler, genellikle en yüksek etki faktörüne sahip olan ve kendi alanlarında en prestijli kabul edilen dergilerdir. Q1 dergileri, yalnızca alanında en çok alıntılanan dergiler değil, aynı zamanda akademik camiada en fazla saygı gören dergilerdir. Etki faktörü genellikle 3 ve üzeridir.

Q2 (Çeyrek 2): Orta yüksek etki faktörüne sahip dergiler bu çeyrekte yer alır. Q2 dergileri de Q1 dergileri gibi kaliteli araştırmalar yayınlamaktadır. Etki faktörü 2 ile 3 arasındadır.

Q3 (Çeyrek 3): Bu dergiler genellikle daha yerel veya spesifik alanlara hitap eden dergilerdir. Etki faktörü orta seviyededir ancak yine de birçok alanda kaliteli makaleler yayınlar. Etki faktörü 1 ile 2 arası.

Q4 (Çeyrek 4): Q4 dergileri, genellikle daha düşük etki faktörlerine sahip olan ve çoğu zaman belirli niş alanlara odaklanan dergilerdir. Bu dergilerde yayımlanan makaleler daha az alıntı alır ve daha dar bir bilimsel topluluğa hitap eder. Etki faktörü 1'in altında olan dergiler bu gruba girer.^[5]

Bir derginin etki faktörü, dergide yayımlanan makalelerin alıntılanma oranını gösterir ve bu da derginin bilimsel prestijini belirler. Ancak, yalnızca yüksek etki faktörüne sahip dergiler tercih edilmemelidir. Araştırmacılar, çalışmalarının alanındaki önemli dergilere odaklanarak daha özgün ve alanına özgü dergileri de göz önünde bulundurmalarıdır.

Açık Erişim ve Geleneksel Yayıncılık Modelleri

Açık erişim (open access): Bilimsel araştırma verilerinin, makalelerin ve diğer akademik içeriğin herkes tarafından, ücretsiz ve sınırsız bir şekilde erişilebilir olmasını sağlayan bir modeldir. Bu model, özellikle bilimsel bilgi birikimini daha adil ve açık hâle getirmeyi hedefler. Araştırma makaleleri, yayımlandığı dergide herkesin erişebileceği şekilde doğrudan açık erişime sunulur. Bu türde, yayıncılar genellikle makale yayın ücreti alır, yani yazarların veya kişilerin, makalelerini açık erişim olarak yayımlamak için ödeme yapar.^[6,7]

Geleneksel yayıncılık dergileri: Geleneksel akademik dergiler, genellikle ücretli erişim (*subscription-based*) modelini benimser ve içeriklere erişim, okuyucuların dergiye abone olmalarını gerektirir.^[8]

Geleneksel yayıncılıkta, araştırma makaleleri genellikle ücretsiz dergiler boyunca sunulur, ancak açık erişim ile bu içeriklerin ücretsiz olarak erişilmesi sağlanır.

Şaibeli ve Yağmacı Dergileri (Predatory Journals) Tanıma ve Korunma

Akademik dünyada ciddi bir sorun teşkil eden ve bilimsel araştırmaların kalitesini ve güvenilirliğini tehdit eden dergilerdir. Bu tür dergiler, açık erişim (*open access*) modelini kötüye kullanarak, yazarların makalelerini yayımlamak için büyük ücretler talep ederler, ancak bu dergiler genellikle doğru bir hakem değerlendirmesi yapmazlar ve yayıncılık standartlarına uymazlar. Bu der-

giler, araştırmacılar makalelerini yayımlamaları için para alırken, kalite kontrolü veya bilimsel katkıyı sağlamak gibi bir amaç gütmeyiz. Bu durum, araştırmacıların işlerini saygın bir dergide yayımlamış gibi göstermelerine neden olabilir ancak genellikle bu makalelerin akademik dünyada herhangi bir etkiye veya saygınlığa sahip olmaması söz konusu olur.

Yağmacı dergilerden korunmak için makale yayınlamadan önce, derginin saygınlığını araştırmak önemlidir. Derginin web sitesini dikkatlice incelemek ve editöryal kurulu, hakem sürecini, yayınlama ücretlerini ve derginin misyonunu kontrol etmek gerekir. Sahte dergiler genellikle belirsiz ve eksik bilgiler sunar. Yüksek ücretler talep edip hızlı yayınlama gibi vaatler sunar.

Saygın dergiler genellikle Scopus, Web of Science, PubMed gibi akademik veri tabanlarında yer alır. Derginin bu veri tabanlarında indekslendiğinden emin olmak yağmacı dergilerden korunmak için önemlidir.^[9]

Beall's List of Predatory Journals and Publishers yağmacı dergileri listeleyen geniş kapsamlı bir sitedir. Burada yer alan dergileri araştırarak sahte yayıncılardan kaçınmak mümkündür. *Cabell's Scholarly Analytics* de yağmacı dergileri tespit etmek için kullanılan başka bir kaynaktır, ancak bazı özellikleri için ücret talep etmektedir.^[10]

Yağmacı dergileri belirlerken kullanılacak kaynaklardan birisi de *Thick Check Submit* organizasyonun sağladığı rehberliktir.^[11] *Think-Check-Submit*, araştırmacıların güvenilir dergi ve yayınevlerini belirlemelerine yardımcı olmayı amaçlayan uluslararası bir girişimdir. Bu girişim, bilimsel yayıncılıkta şeffaflığı arttırmak ve araştırmacıların çalışmalarını güvenilir mecralarda yayımlamalarını sağlamak için çeşitli araçlar ve pratik kaynaklar sunar. Girişimin temel hedefleri arasında araştırmacıları eğitmek, akademik bütünlüğü teşvik etmek ve güvenilir araştırma ile yayınlara olan güveni arttırmak bulunmaktadır. Bu doğrultuda, araştırmacıların bir dergiye makale göndermeden önce değerlendirme yapmalarını kolaylaştıran kontrol listeleri ve rehberlik materyalleri sağlar. Bu kontrol listesi Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. *Thick-Check-Submit* organizasyonu tarafından yayınlanan seçtiğiniz derginin güvenilir olup olmadığını kontrol etmek için kullanılan soru listesi.

- Siz veya meslektaşlarınız dergiyi tanıyor musunuz?
- Daha önce bu dergide herhangi bir makale okudunuz mu?
- Dergideki en son makaleleri keşfetmek kolay mı?
- Derginin adı: Adı benzersizdir; başka bir dergiyle aynı değildir veya kolaylıkla karıştırılmaz.

- ISSN portalındaki dergiyle ilgili bilgileri çapraz kontrol edebilir misiniz?
- Yayıncıyı kolayca tanımlayıp onunla iletişime geçebiliyor musunuz?
- Yayıncıyla telefon, e-posta ve posta yoluyla iletişime geçebiliyor musunuz?
- Dergi kullandığı hakem değerlendirmesinin türü konusunda net mi?
- Web sitesinde sürecin bağımsız/harici hakemleri içerip içermediği ve makale başına kaç hakem olduğu belirtiliyor mu?
- Yayıncı, uzman bir yayın kurulunun veya konu alanınızdaki araştırmacıların incelemesini sunuyor mu?
- Dergi, kabulü veya çok kısa bir hakem değerlendirme süresini garanti ediyor mu?
- Makaleler veri tabanlarında indeksleniyor ve/veya arşivleniyor mu?
- Çalışmanız kolayca bulunabilen bir veri tabanında indekslenecek/arşivlenecek mi?
- Yayıncı dijital yayınların uzun süreli arşivlenmesini ve korunmasını sağlıyor mu?
- Yayıncı kalıcı dijital tanımlayıcılar (doi vb.) kullanıyor mu?
- Hangi ücretlerin alınacağı net olarak belirtiliyor mu?
- Dergi sitesinde bu ücretlerin ne için olduğu ve ne zaman tahsil edileceği açıklanıyor mu?
- Herhangi bir ücretin para biriminden ve tutarından bahsediyorlar mı?
- Yayıncı web sitesi feragatlerinin mevcut olup olmadığını açıklıyor mu?
- Yayıncının web sitesinde yazarlar için yönergeler sağlanıyor mu?
- Açık erişimli dergiler için yayıncının açık bir lisans politikası var mı? Tercih edilen lisanslar var mı? Yazarın ihtiyaçlarına bağlı olarak istisnalara izin veriliyor mu? Lisans ayrıntıları tüm yayınlarda yer alıyor mu?
- Yayıncı çalışmanızın telif hakkını elinizde tutmanıza izin veriyor mu? Çalışmanızı örneğin kurumsal bir arşiv aracılığıyla paylaşılabiliyor musunuz ve bunun hangi koşullar altında olabileceği belirtiliyor mu?
- Yayıncının yazarlar, editörler ve hakemler için olası çıkar çatışmalarına ilişkin açık bir politikası var mı?

- Makalenizin hangi formatlarda mevcut olacağını söyleyebilir misiniz? (Ör. HTML, XML, PDF)
- Dergi, kullanım istatistikleri veya alıntılar hakkında herhangi bir bilgi sağlıyor mu?
- Yayıncı tanınmış bir sektör girişiminin üyesi mi?
- Yayın Etiği Komitesinin (COPE) mevcut bir üyesi mi ve onun yönergelerini takip ediyorlar mı?
- Dergi açık erişim ise Açık Erişim Dergiler Dizininde (DOAJ) listeleniyor mu?
- Yayıncı açık erişim seçeneği sunuyorsa Açık Erişim Akademik Yayıncılar Birliğinin (OASPA) mevcut üyesi midir?
- Dergi, INASP'nin *Journals Online* platformlarından birinde (Bangladeş, Nepal, Sri Lanka, Orta Amerika ve Moğolistan'da yayınlanan dergiler için) veya *African Journals Online*'da (AJOL), Afrika dergileri için) yer alıyor mu?
- Dergi açık erişimli ise Scielo'da mı barındırılıyor (Latin Amerika bilimsel dergileri için)?
- Dergi açık erişim ise Latindex'te indeksleniyor mu (Latin Amerika, Karayipler, İspanya ve Portekiz'de yayınlanan dergiler için)?
- Dergi açık erişim ise Redalyc tarafından indeksleniyor mu (Latin Amerika ve Karayipler, İspanya ve Portekiz'de yayınlanan dergiler için)?
- Yayıncı başka bir ticaret birliğinin üyesi mi?

Üniversitelerarası Kurul Başkanlığının talebi üzerine YÖK, yağmacı (*predatory*)/şaiBELi dergilerin tanımlanması ve bu konuda alınacak önlemleri belirlemek amacıyla bir karar almıştır. 10.12.2021 tarihinde yapılan toplantıda oy birliğiyle kabul edilen bu kararda, hangi dergilerin yağmacı sayılmadığı ve hangi durumların yağmacı sayıldığı açıkça belirtilmiştir. Bu kararlara göre; yağmacı/şaiBELi sayılmayan dergiler:

1. WoS veritabanında Q1, Q2 veya Q3 sınıfında yer alan dergiler: Editoryal ya da basım süreçlerinde ücret talep etse de etmese de bu dergiler yağmacı sayılmaz.
2. WoS Q4 sınıfındaki dergilerden, hiçbir şekilde ücret talep etmeyenler (editorial ya da makale işlem ücreti): Yağmacı sayılmaz.
3. WoS Q4 sınıfındaki dergilerden, ücret talep edenler ama şu koşulları sağlayanlar: Dergi, sadece ilgili bilim alanı mensuplarının üye olabildiği bir bilim derneği, üniversite, enstitü ya da bilimsel kurum yayınıysa, 2010 yılından önce yayına başlamışsa abonelik sistemiyle yayın yapıyorsa ulusal veya uluslararası saygın bir yayın kuruluşuna bağlıysa bu dergiler de yağmacı sayılmaz.

4. Yukarıdaki kriterleri sağlamayan WoS Q4 sınıfındaki dergiler, yağmacı/şaiBELi dergi olarak kabul edilir.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının aldığı bu karar, akademik yükseltme, atama ve proje değerlendirmesi gibi süreçlerde, yayın yapılan derginin güvenilirliğine özel önem verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Özellikle WoS Q4 sınıfında yer alan dergiler konusunda dikkatli olunması istenmektedir. Bu kapsamda, yalnızca şeffaf, etik ve güvenilir yayıncılık ilkelerine sahip Q4 dergiler geçerli kabul edilmektedir. Her ne kadar bazı dergiler yayın sürecinde ücret talep etse de eğer bu dergiler köklü, saygın ve bilimsel bir kuruma ya da akademik bir derneğe bağlıysa ve uzun süredir yayın hayatını sürdürüyorlarsa yağmacı olarak değerlendirilmemektedir. Buna karşılık, bilimsel standartlara uygunluk göstermeyen, ticari kaygılarla hareket eden ve kolay yayın yapan dergiler yağmacı veya şaiBELi olarak kabul edilmekte ve akademik değerlendirmelerde geçersiz sayılmaktadır.^[12]

DERGİ SEÇİMİNDE KULLANILAN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ PROGRAMLAR

Günümüzde yayınlanacak makaleyi doğru dergiyle eşleştirmek, akademik görünürlük ve yayın sürecinin etkinliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla geliştirilen yapay zekâ destekli programlar, araştırmacılara konu, özet veya anahtar kelimelere dayalı olarak uygun dergi önerilerinde bulunmaktadır. Bu araçlar, derginin etki faktörü, yayın süresi, kabul oranı ve açık erişim durumu gibi kriterleri de dikkate alarak daha bilinçli seçim yapılmasına katkı sağlar.

Elsevier Journal Finder

Elsevier tarafından geliştirilen bu araç, araştırmacının makale başlığı ve özeti doğrultusunda Scopus veritabanındaki en uygun Elsevier dergilerini önerir. Yayın kapsamı, kabul oranı, ortalama değerlendirme süresi gibi bilgileri sunar.

 <https://journalfinder.elsevier.com>

Springer Journal Suggester

Springer Nature yayınevine ait bu sistem, kullanıcıdan başlık ve özet girmesini ister. Ardından makalenin içeriğine en yakın Springer veya BMC dergilerini önerir.

 <https://journalsuggester.springer.com>

Wiley Journal Finder

Wiley tarafından sunulan bu hizmet, özet bazlı çalışan bir eşleştirme sistemidir. Kullanıcıya ilgili Wiley dergilerini sıralar ve her bir dergi için erişim modeli ve değerlendirme süresi gibi bilgiler sağlar.

 <https://journalfinder.wiley.com>

EndNote Manuscript Matcher

Clarivate Analytics tarafından sunulan bu araç, WoS veritabanı ile entegre çalışır. Makalenin başlığı ve özeti kullanılarak SCI/SSCI/AHCI indeksli dergiler arasından öneriler sunar. EndNote kullanıcıları bu hizmete doğrudan erişebilir.

🔗 <https://access.clarivate.com/login?app=endnote>

Researcher.Life (by Editage)-Journal Finder AI

Editage firmasının geliştirdiği bu platform, yapay zekâ algoritmaları kullanarak dergi eşleştirmesi yapar. Etki faktörü, açık erişim durumu, yayın süresi gibi kriterlerle kullanıcıya en uygun dergi seçeneklerini sıralar.

🔗 <https://researcher.life>

GÖNDERİM SÜRECİ

Derginin yayın süresi önemli bir kriterdir. Bazı dergiler hızla yayın yaparken, diğerleri daha uzun süreler alabilir. Araştırmacılar, zaman kısıtlamaları ve acil yayın ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, uygun dergileri seçmelidirler. Bir dergi seçildikten sonra, bilimsel çalışmanın dergiye gönderilmesi süreci başlar. Bu süreç, derginin yönergelerine dikkat edilerek dikkatlice yönetilmelidir. Gönderim süreci, birkaç adımdan oluşmaktadır.

Makale Hazırlığı ve Formatlama: Dergiye gönderilecek her makale, ilgili derginin belirlediği yazım kurallarına ve teknik gerekliliklere uygun olarak hazırlanmalıdır. Yayın sürecinin sorunsuz ilerleyebilmesi ve değerlendirme aşamasında gecikmelerin yaşanmaması için, makalenin yapısal, dilsel ve teknik açıdan derginin yönergeleriyle tam uyumlu olması büyük önem taşır.

Her derginin kendine özgü bir format ve stil kılavuzu bulunmaktadır. Bu kılavuzlar, makalenin başlık, özet (*abstract*), anahtar kelimeler (*key words*), giriş, yöntem (*materials and methods*), bulgular (*results*), tartışma (*discussion*) ve kaynaklar (*references*) gibi temel bölümlerinin nasıl yapılandırılması gerektiğini ayrıntılı şekilde tanımlar. Ayrıca yazı tipi, satır aralığı, referans stili (APA, Vancouver, Harvard vb.), tablo ve şekil yerleşimleri gibi biçimsel detaylar da belirtilmiştir.

Makale türüne göre (örneğin derleme, olgu sunumu, orijinal araştırma) belirli sınırlamalar söz konusu olabilir. Bu sınırlamalar; referans sayısı, tablo ve şekil adedi, resim sayısı, makale uzunluğu (sayfa ya da karakter bazında), ve bazı durumlarda istenen ek evrak (etik kurul onayı, yazar katkı beyanı, çıkar çatışması formu, telif hakkı devir formu vb.) gibi öğeleri içerebilir.

Örneğin, bir derleme için yüksek sayıda referans kabul edilirken, olgu sunumlarında bu sayı sınırlı olabilir. Benzer şekilde, araştırma makalelerinde sonuçları des-

teklemek amacıyla daha fazla tabloya izin verilebilirken, görsel yoğunluk açısından olgu sunumlarına daha fazla resim eklenebilir. Bu nedenle yazarların, makale türüne göre hangi sınırlamalara dikkat etmeleri gerektiğini derginin yazarlara bilgi bölümünden mutlaka kontrol etmeleri gereklidir.

Ayrıca, bazı dergiler makale başvurusu sırasında belirli belgelerin sisteme yüklenmesini zorunlu kılar. Bu belgeler arasında etik kurul onayı, çıkar çatışması beyanı, telif hakkı devir formu, veri paylaşım politikası formları gibi içerikler bulunabilir. Başvurunun eksiksiz tamamlanması ve editoryal süreçte reddedilmemesi için bu belgelerin önceden hazırlanması önemlidir.

Ön Değerlendirme: Makale gönderildikten sonra, derginin editörü tarafından ön değerlendirme yapılır. Bu aşamada, makalenin genel uygunluğu, bilimsel değeri ve derginin kapsamına girip girmediği kontrol edilir. Eğer makale uygun görülürse, hakem değerlendirmesine gönderilir.

Hakem Değerlendirmesi: Hakem değerlendirmesi, bilimsel yayın sürecinin en kritik aşamasıdır. Bu aşamada, konunun uzmanı olan hakemler makaleyi değerlendirir ve önerilerde bulunur. Hakemler, çalışmanın doğruluğunu, metodolojik sağlamlığını, özgünlüğünü ve literatürle olan ilişkisini inceleyerek makale hakkında karar verirler.

Yorumlar ve Revizyon: Hakemler tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda, makale ya kabul edilir ya da revizyon yapılması istenir. Revizyon süreci, yazarların hakemlerin yorumlarına göre gerekli düzeltmeleri yapmalarını içerir. Bu aşama, bazen birkaç kez tekrarlanabilir.

Yayın Kararı: Revizyonun ardından, makale tekrar hakemler ve editörler tarafından incelenir. Nihai karar verilir ve makale ya kabul edilir ya da reddedilir. Kabul edilen makale, dergide yayımlanmak üzere hazırlanır.

HAKEMLİK SİSTEMİ

Bilimsel dergilerde hakem değerlendirmesi genellikle kör hakemlik (*blind peer review*) sistemiyle yapılır. Bu sistemde, hakemler, değerlendirdikleri makale yazarlarının kimliklerini bilmezler. Bu, objektiflik sağlamak ve herhangi bir önyargıyı önlemek amacıyla uygulanmaktadır. Kör hakemliğin birkaç türü bulunmaktadır:

- 1. Tek Taraflı Kör Hakemlik (Single-Blind Review):** Yazarlar hakemlerin kim olduğunu bilmezler, ancak hakemler, makaleyi değerlendirdikleri yazarların kim olduğunu bilirler. Bu, en yaygın kullanılan kör hakemlik türüdür.

2. **Çift Taraflı Kör Hakemlik (Double-Blind Review):** Hem yazarlar hem de hakemler birbirlerinin kimliklerini bilmezler. Bu tür bir sistem, daha yüksek derecede anonimlik ve objektiflik sağlamak amacıyla tercih edilir.
3. **Açık Hakemlik (Open Review):** Bu sistemde yazarlar ve hakemler birbirlerinin kimliklerini bilmektedir. Ayrıca bazı dergilerde hakemlerin verdikleri geri bildirimler makalenin sonunda yayınlanır. Bu yöntem daha az yaygındır.

Hakemler tarafından yapılan yorumlar, bazen negatif olabilir. Ancak, bu yorumlar, çalışmanın kalitesini arttırmak ve daha sağlam bir yayına dönüştürmek için önemli katkılar sağlayabilmektedir. Hakem seçiminde bazı dergiler araştırmacıdan hakemler için öneri isteyebilmektedir. Yazarın burada amacı, makalesinin konusu hakkında derin bilgi ve deneyime sahip hakemlerin incelemesini sağlamaktır. Yazar, daha önce iş birliği yaptığı ve güven duyduğu hakemleri önererek, objektif değerlendirme yapacaklarını umduğu için öneride bulunabilir. Ancak, bazı dergiler, yazardan önerilen hakemlerin tarafsızlığını temin etmek için yazardan bu hakemlerle ilgili potansiyel çıkar çatışmalarını bildirmelerini istemektedir.

BİLİMSEL ÇALIŞMALARDA MAKALE YÜKLEME SÜRECİNİN ZORLUKLARI

Bir dergiye makale göndermeyi düşünmeden önce, birkaç önemli faktörün göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Özellikle, bir derginin yıllık makale kabul oranları ve başvuru makalelerin kabul ya da reddedilme oranları, bu sürecin etkinliği açısından kritik öneme sahiptir. Çoğu saygın dergi, gönderilen makalelerin yalnızca %10'undan daha azını kabul etmektedir. Bu nedenle, bu tür dergilere makale kabul edilme olasılığı oldukça düşüktür. Ancak, daha küçük ya da daha az köklü dergiler, daha yüksek kabul oranlarına sahip olabilir çünkü bu dergiler, daha geniş bir akademik tanınırlık kazanma çabası içindedirler.^[13]

Bu nedenle, araştırmacılar yalnızca derginin etki faktörüne değil, aynı zamanda kapsamına, hedef okuyucu kitlesine, yayın sürecinin şeffaflığına ve derginin itibarı gibi faktörlere de dikkat etmelidirler. Bhatia ve Thompson, dergi seçiminde çalışmanın kapsamı ile derginin tematik odağının uyumuna ve daha önce benzer konularda yayın yapıp yapılmadığına dikkat edilmesini önermektedir. Ayrıca, dergi *web* sitelerinde belirtilen *aims and scope* bölümü dikkatlice incelenmeli ve makalenin bu kapsamla örtüşüp örtüşmediği analiz edilmelidir.^[14,15]

Dergi seçimi ve makale gönderim süreci, araştırmacılar için önemli derecede zaman alıcı ve karmaşık bir aşama oluşturmaktadır. Bu süreç, yazarlar için bir dizi zorluğu da beraberinde getirebilir. Bir derginin yüksek etki faktörüne sahip olması, her zaman o derginin her tür araştırma için uygun olduğu anlamına gelmemektedir. Özellikle, yüksek etki faktörlü dergiler, çalışmanın özgül alanı ile ilgili yeterli uzmanlık ve ilgiye sahip olmayabilir. Bu durum, başvuru makalenin değerlendirilme sürecinde zorluklara yol açabilir ve inceleme sürecini olumsuz etkileyebilir. Ayrıca, dergi seçimi ve makale gönderim süreci, çoğu zaman uzun ve belirsiz bir zaman dilimini kapsar. Yazarların, bu sürecin uzunluğunu dikkate alarak doğru bir zamanlama planı yapmaları ve makalelerinin değerlendirilme sürecinde sabırlı olmaları büyük önem taşımaktadır.

DİJİTALLEŞME VE BİLİMSEL DERGİLERİN GELECEĞİ

Son yıllarda dijitalleşmenin etkisiyle bilimsel dergilerin yapısı değişmektedir. Dijital ortamda dijitalleşme, bilimsel dergilerin yayıncılık süreçlerini köklü bir şekilde dönüştürmüştür ve bu dönüşüm, gelecekteki bilimsel yayıncılığın biçimini de etkileyecektir. Dijitalleşme ile birlikte, erişilebilirlik, hız ve etkileşim açısından büyük iyileşmeler sağlanmış, aynı zamanda açık erişim (*open access*) ve açık veri (*open data*) gibi yeni modellerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.^[16]

Büyük veri ve yapay zekâ, bilimsel dergilerin editörlük ve hakemlik süreçlerinde önemli dönüşümler yaratmaktadır. Bu teknolojiler, dergilerin yayıncılık süreçlerini hızlandırma, doğruluk oranlarını artırma ve daha verimli bir şekilde yönetme açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Büyük veri, büyük miktarda ve genellikle karmaşık veri kümelerinin işlenmesi, analiz edilmesi ve anlamlı bilgiye dönüştürülmesiyle ilgilidir. Yapay zekâ ise, bilgisayar sistemlerinin, insan benzeri düşünme, öğrenme ve karar verme yeteneklerine sahip olmasını sağlayan teknolojiler bütünüdür. Bu iki teknoloji, bilimsel yayıncılık süreçlerinde editörlük ve hakemlik işlemlerinin daha verimli ve objektif bir şekilde yönetilmesine olanak tanımaktadır. Ancak, bu teknolojilerin kullanımı, şeffaflık, etik ve güvenilirlik gibi meseleleri de beraberinde getirebilir. Dergilerin bu teknolojileri dikkatli bir şekilde entegre etmesi ve etik standartlara uygun bir şekilde kullanması önemlidir. Gelecekte, bu teknolojilerin etkisi daha da artacak ve bilimsel yayıncılığın dinamiklerini yeniden şekillendirecektir. Dijitalleşmenin getirdiği kolaylıkların yanı sıra, yağmacı/şabeli dergiler gibi kötü niyetli dergiler, dijital ortamın sunduğu fırsatlardan yararlanarak artmıştır.^[17]

SONUÇ

Günümüzde bilimsel yayın dünyası büyük bir hızla değişmekte ve gelişmektedir. Bilimsel dergilerin sayısı arttıkça, araştırmacıların doğru dergiyi seçme süreci daha da karmaşık hâle gelmektedir. Etki faktörü, dergi seçimi ve dergilerin yayımlama politikaları, akademik dünyadaki başarı ve etkiyi doğrudan etkileyen unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğru derginin seçilmesi, araştırmacının bilimsel toplulukla paylaşılmasında önemli bir adımdır. Bu süreç, dikkatli planlama, zaman yönetimi ve sabır gerektirir. Ayrıca, bilimsel sürecin her aşamasında yapılan geri bildirimler ve revizyonlar, çalışmanın kalitesini arttırmaya yardımcı olur. Dolayısıyla, dergi seçimi ve gönderim süreci, bilimsel yayıncılığın önemli bir parçasıdır ve her araştırmacı için dikkatlice yönetilmesi gereken bir süreçtir.

KAYNAKLAR

- Elsevier. Scopus Sources-Browse Journals Erişim adresi: <https://www.scopus.com/sources.uri> (Erişim tarihi: 22 Haziran 2025).
- Clarivate. Web of Science-Research Discovery and Referencing Erişim adresi: <https://clarivate.com/academia-government/scientific-and-academic-research/research-discovery-and-referencing/web-of-science>. (Erişim tarihi: 22 Haziran 2025).
- Garfield E. Journal impact factor: A brief review. CMAJ 1999;161(8):979-80.
- Garfield E. The history and meaning of the journal impact factor. JAMA 2006;295(1):90-3. [Crossref](#)
- CWAUTHORS. What are the different classifications followed by journals? Erişim adresi: <https://www.cwauthors.com/article/What-are-the-different-classifications-followed-by-journals> (Erişim tarihi: 22 Haziran 2025).
- Jahn P, Trigg D. Navigating the open access landscape: Opportunities and challenges. Open Sci Rev 2022;8(1):24-38.
- Suber P. Open Access. Cambridge (MA): MIT Press; 2012. [Crossref](#)
- Bjork BC, Solomon D. The publishing delay in scholarly publishing and its effect on access to research. JASIST 2012;63(1):6-21.
- Cukier S, Helal L, Rice DB, Pupkaite J, Ahmadzai N, Wilson M, et al. Checklists to detect potential predatory biomedical journals: A systematic review. BMC Med 2020;18(1):104. [Crossref](#)
- Beall's List of Predatory Journals and Publishers Erişim adresi: <https://beallslist.net/> (Erişim tarihi: 22 Haziran 2025).
- Think. Check. Submit. Journals-Turkish Erişim adresi: <https://thinkchecksubmit.org/journals/journals-turkish/>. (Erişim tarihi: 22 Haziran 2025).
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. Trakya Üniversiteler Birliği Öğretim Üyeliğine Atanma Kriterleri. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Akademik/AtanmaKriterleri/trakya-kriter-19022025.pdf>. (Erişim tarihi: 22 Haziran 2025)
- Elsevier. Journal Acceptance Rates: Everything You Need to Know. 2020.
- Bhatia SJ. How to Choose the Right Journal. In: Reporting and Publishing Research in the Biomedical Sciences. 2017:143-53. [Crossref](#)
- Thompson PJ. How to choose the right journal for your manuscript. Chest 2007;132(3):1073-6. [Crossref](#)
- Björk BC, Laakso M. Scientific journal publishing: An overview of the academic journal publishing industry. Inf Serv Use 2013;33(1):17-28.
- Kacena MA, Plotkin LI, Fehrenbacher JC. The use of artificial intelligence in writing scientific review articles. Curr Osteoporos Rep 2024;22(1):115-21. [Crossref](#)